ព្រះពុទ្ធបដិមារកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ

ព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏មិនខុសគ្នាប៉ុន្មានពីព្រហ្មញ្ញសាសនាដែរ គឺបានសាយភាយឥទ្ធិពលពីស្រុកឥណ្ឌាហូរចូលមកស្រុកខ្មែរនៅសម័យដំបូងៗ (ហ្វូណាន និងចេនឡា) តាមរយៈទំនាក់ទំនងផ្លូវសមុទ្រ។ គេសង្កេតឃើញថា បុរាណវត្ថុដំបូងៗដែលទាក់ទងនឹងព្រះពុទ្ធសាសនាច្រើនតែរកឃើញនៅតំបន់ភាគខាងត្បូងប្រទេស ដូចជា ខេត្តតាកែវ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ ។ល។ ក្នុងនោះ មានព្រះពុទ្ធបដិមាមួយអង្គគេបានរកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ស្ថិតនៅឃុំរលាំងចក ស្រុកសំរោងទង ខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ តើព្រះពុទ្ធបដិមានេះមានប្រវត្តិ និងលក្ខណៈបែបណាខ្លះ?

ព្រះពុទ្ធបដិមានេះ មានកម្ពស់ ៩៤ស.ម. ទទឹង ៣៣ស.ម. រកឃើញនៅទួលប្រាសាទឥដ្ឋមួយដែលមានឈ្មោះថា "ទួលព្រះធាតុ" ត្រង់ផ្នែកខាងត្បូងទួល នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៣៥។ ក្រោយមកសាលាបារាំងចុងបូព៌ាប្រទេស បានបញ្ជូនព្រះពុទ្ធបដិមាអង្គនេះមករក្សាទុកនិងដាក់តាំងបង្ហាញនៅសារមន្ទីរហ្គីមេត នាទីក្រុងប៉ារីស ប្រទេសបារាំង ដោយមានលេខបញ្ជី MG18891។ នៅពេលប្រទះឃើញបដិមានេះដំបូង ព្រះសិរព្រះពុទ្ធអង្គបានដាច់ចេញពីព្រះកាយ ហើយព្រះហស្តឆ្វេងដាច់ត្រឹមកដៃ និងព្រះហស្តស្តាំបាក់បែកម្រាមតិចតួច (រូបលេខ១-២)។ ព្រះពុទ្ធអង្គទ្រង់ឈរនៅលើថ្មទម្រមានរាងប្រាំបីជ្រុងតូចមួយ ក្នុងទម្រង់ព្រះភក្ត្របែបស្ងឹងស្ងាធដោយការបិទព្រះនេត្រទាំងសងខាង ព្រះកេសាមានរាងដូចគូទខ្យង បបូរមាត់ក្រាស់ ច្រមុះមានខ្នង់ ស្ទឹកត្រចៀកវែង និងគ្រងដោយស្បង់វែងធ្លាក់ដល់កជើង (រូបលេខ៣-៧)។ បើទោះបីព្រះហស្តខាងឆ្វេងបាក់បែកក៏ដោយ ក៏ព្រះហស្តខាងស្តាំបង្ហាញថា ព្រះពុទ្ធរូបអង្គនេះធ្លាក់ក្នុងកាយវិការវិតក៌មុទ្រដែរ។ វិតក៌មុទ្រសំដៅដល់កាយវិការដៃស្តាំមានម្រាមចង្អុលនិងម្រាមមេផ្ទួបគ្នា ហើយម្រាមបីទៀតលើកទៅលើ និងដៃឆ្វេងម្រាមចង្អុលនិងម្រាមមេផ្ទួបគ្នាដូចគ្នា តែម្រាមបីទៀតទម្លាក់ចុះក្រោម។ វិតក៌មុទ្រសំដៅលើកាយវិការនៃការបង្រៀន ឬសំដែងធម៌របស់ព្រះពុទ្ធអង្គដល់សត្វលោក។ ព្រះពុទ្ធរូបដែលមានកាយវិការរបៀបនេះ គេធ្លាប់រកឃើញនៅទួលអង្គរិល ខេត្តកំពង់ស្ពឺ។ វាប្រាកដណាស់ថាកាយវិការនេះមានប្រភពមកពីស្រុកឥណ្ឌា ជាពិសេសសិល្បៈសម័យគុប្ត (សិល្បៈសាន៉ាថ និងអាជណ្តា) ប៉ុន្តែនៅក្នុងសិល្បៈខ្មែរដំបូងៗហាក់មិនសូវនិយមខ្លាំងប៉ុន្មានឡើយ ផ្ទុយពីសិល្បៈទ្វារវតី (មន) ដែលស្ទើរគ្រប់ព្រះពុទ្ធរូបសុទ្ធសឹងមានកាយវិការនេះ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ទើបនាំឱ្យលោក Pierre Dupont យល់ថា ព្រះពុទ្ធរូបដែលរកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺនេះ អាចមានទទួលឥទ្ធិពលសិល្បៈទ្វារវតី។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការស្នើរបស់លោកនៅមានការចំណុច

ដែលពិបាកទទួលយកច្រើន ដ្បិតវាអាចទៅរួចដែរថា ព្រះពុទ្ធរូបនេះ និងព្រះពុទ្ធរូបសិល្បៈទ្វារវតី ជាច្រើននោះ សុទ្ធសឹងទទួលឥទ្ធិពលសិល្បៈពីឥណ្ឌាដូចគ្នា។

អ្វីដែលគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍បន្ថែមនោះគឺ នៅលើខ្នងព្រះពុទ្ធរូបអង្គនេះមានសិលាចារឹក ចំនួន ២ បន្ទាត់ សរសេរជាភាសាបាលី ហើយសិលាចារឹកនេះចុះបញ្ជីលេខ K.820 ដែលមាន ប្រភេទអក្សរដំបូងៗ (ស.វ.ទី៧ - ៨) (រូបលេខ២៨)។ សិលាចារឹកចំនួនពីរបន្ទាត់នេះ មានខ្លឹមសារដូច សិលាចារឹកជាច្រើនទៀតដូចជា សិលាចារឹកអង្គរបុរី (Ka. 86) សិលាចារឹកវត្តស្រះឈូក Ka.110 និងសិលាចារឹកមួយចំនួនទៀតរកឃើញនៅស្រុកសៀម។ អ្នកស្រាវជ្រាវជាច្រើនតែងយល់ថា ដោយសារតែសិលាចារឹកនេះសរសេរជាភាសាបាលី វាបានក្លាយជាសក្ខីកម្មមួយបញ្ជាក់អំពីព្រះ ពុទ្ធនិកាយថេរវាទ (ស្ថិរវាទ)។ ខ្លឹមសារទាំងស្រុងនៃសិលាចារឹកដែលចារនៅលើខ្នងព្រះពុទ្ធរូបមាន ដូចតទៅ៖

១. យេ ធម្មា ហេតុប្រភវា តេសម ហេតុំ តថាគតោ អវច

២. តេសញ្ច យោ និរោធោ ឯវំវាទី មហាសមនោ

ប្រែថា៖ "ធម៌ទាំងឡាយកើតឡើងអំពីហេតុ ព្រះតថាគតព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ និងរំលត់នូវ ហេតុនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ តាមឱវាទរបស់ព្រះមហាសមណដែលទ្រង់តែងតែបានអប់រំ។

សរុបជារួមមក តាមប្រភពសិលាចារឹក (រូបរាងអក្សរ) និងផ្នែកសិល្បៈនៃព្រះពុទ្ធរូបដែល រកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ នាំឱ្យអ្នកស្រាវជ្រាវជាទូទៅសន្និដ្ឋានថា បដិមានេះសាង ឡើងនៅរវាងស.វ.ទី៧ ឬទី៨។ ព្រះពុទ្ធព្រះភគវន្តសក្យមុនីសម្ពុទ្ធមួយអង្គនេះ គឺជាបុរាណវត្ថុដ៏ សំខាន់ដើម្បីឱ្យដឹងអំពីការគោរពប្រណិប័តន៍ព្រះពុទ្ធសាសនានៅសម័យបុរាណ ជាពិសេស តាម រយៈសិលាចារឹកសរសេរជាភាសាបាលីទៀតផងនោះ ព្រះពុទ្ធរូបនេះ ក៏អាចជាផ្នែកមួយនៃ និកាយថេរវាទនៅសម័យបុរាណផងដែរ។

ឯកសារយោង

Baptiste, P. & Zéphir, T. 2008. *L'Art Khmer dans les collections du musée Guimet,* Paris.

Boisselier, J. 1966, "*Asie du Sud-Est, Le Cambodge* ", Tome I, Paris.

Dalet, R. 1936. 'Recherches archéologiques au Cambodge', *BEFEO,* Tome, XXXVI, Hanoi.

Coedès, G. 1964. *Inscription du Cambodge,* Tome, VII, Hanoi.

អត្ថបទដោយ៖ ម៉ង់ វ៉ាលី

Dupont, P. 1955, *La Statuaire préangkorienne, Artibus Asiae,* Supple mentum XV, Artibus Asiae Publishers, Ascona.

Skilling, P. 2002. ‘Some citation Inscription from South-East Asia’, *The Journal of the Pali Text Society,* vol. XXVII, 2002, p.159-175.

រូបលេខ១.២៖ ព្រះពុទ្ធរូបរកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ នៅទីតាំងដើម ថតឆ្នាំ១៩៣៥

(ប្រភព៖ សាលាបារាំងចុងបូព៌ាប្រទេស)

អត្ថបទដោយ៖ ម៉ង់ វ៉ាលី

រូបលេខ៣៖ ព្រះពុទ្ធរូបរកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ តាំងនៅសារមន្ទីរជាតិហ្គីមេត ប្រទេសបារាំង
(មើលពីមុខចំ)

អត្ថបទដោយ៖ ម៉ង់ វ៉ាលី

រូបលេខ៤៖ ព្រះពុទ្ធរូបរកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ តាំងនៅសារមន្ទីរជាតិហ្គីមេត ប្រទេសបារាំង (មើលពីចំហៀងខាងឆ្វេង)

អត្ថបទដោយ៖ ម៉ង់ វ៉ាលី

រូបលេខ៥៖ ព្រះពុទ្ធរូបរកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ តាំងនៅសារមន្ទីរជាតិហ្គីមេត ប្រទេសបារាំង (មើលពីចំហៀងខាងស្តាំ)

អត្ថបទដោយ៖ ម៉ង់ វ៉ាលី

រូបលេខ៦៖ ព្រះពុទ្ធរូបរកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ តាំងនៅសារមន្ទីរជាតិហ្គីមេត ប្រទេសបារាំង (មើលពីលម្អិតកំណាត់ខ្លួនឡើងលើ)

អត្ថបទដោយ៖ ម៉ង់ រ៉ាលី

រូបលេខ៧៖ ព្រះពុទ្ធរូបរកឃើញនៅទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺ តាំងនៅសារមន្ទីរជាតិហ្គីមេត ប្រទេសបារាំង
(មើលពីមុខខាងក្រោយចំ)

អត្ថបទដោយ៖ ម៉ង់ រ៉ាលី

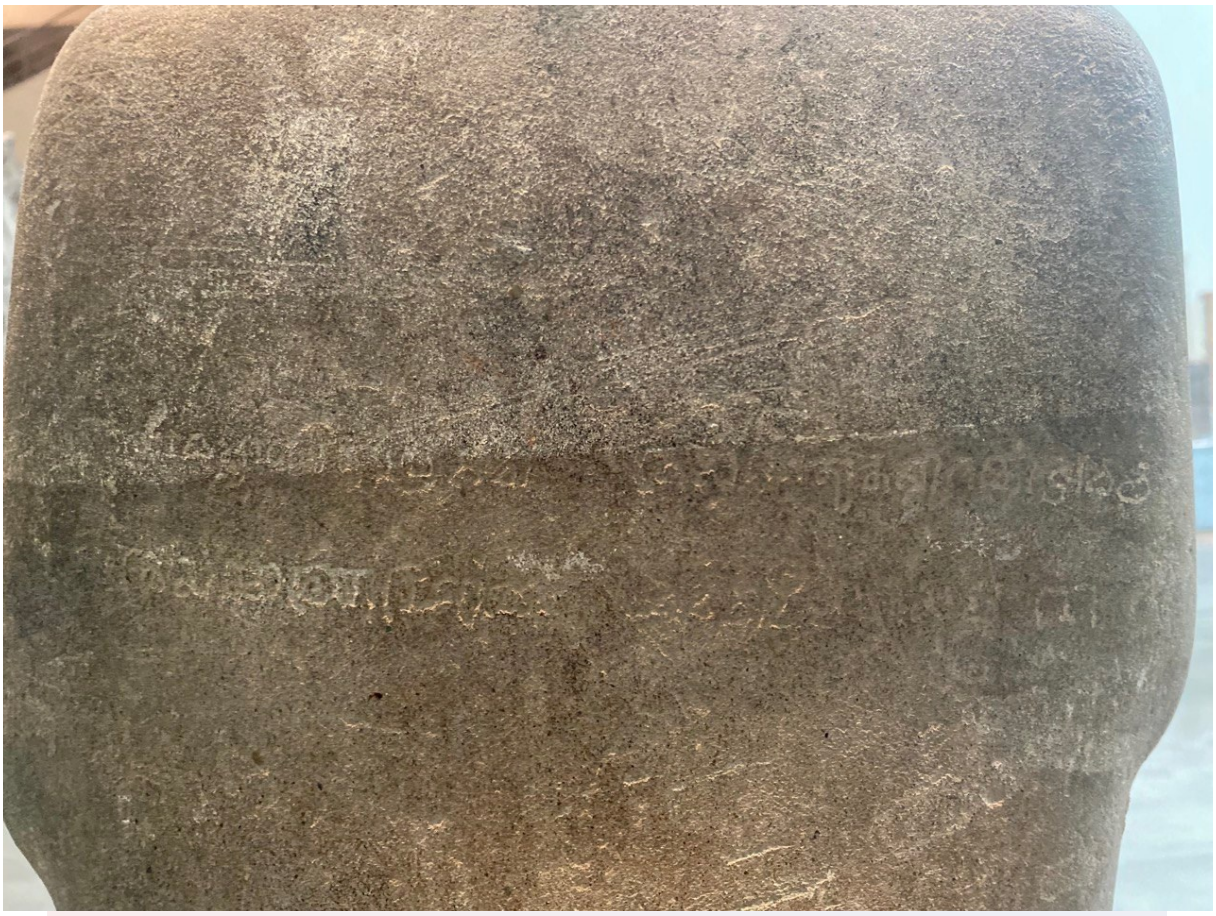

រូបលេខ៨៖ សិលាចារឹកភាសាបាលីនៅលើខ្នងព្រះពុទ្ធរូបមកពីទួលព្រះធាតុ ខេត្តកំពង់ស្ពឺK.820

អរិយធម៌ខ្មែរ
KHMER CIVILIZATION

អត្ថបទដោយ៖ ម៉ង់ វ៉ាលី